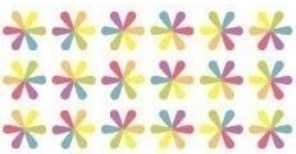

Odklanjanje šole- vsak dan v šoli šteje

mag. Alenka Seršen Fras, univ. dipl. psih.

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

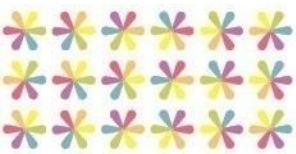

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Odklanjanje šole

- heterogeni, dimenzionalni konstrukt, ki se razprostira na kontinuumu od obiskovanja šole z veliko stresa in prošnjami za izostanek od pouka, preko občasnih izostankov, do izostajanja od pouka za daljše obdobje. Nanaša se na zavračanje obiskovanja šole ali na težave, da otrok ostane pri pouku cel dan (Kearney, 2008).

Soustvarjamo razredni pouk

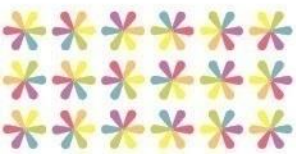
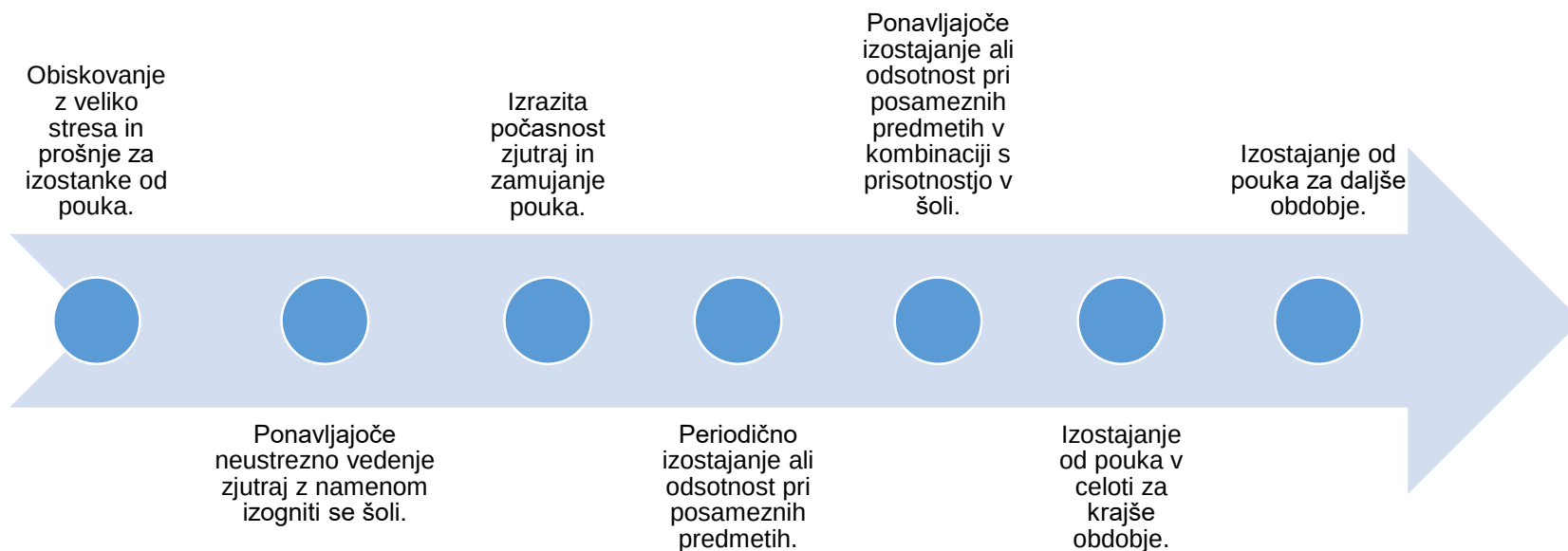
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Kontinuum odklanjanja šole (Kearney, 2008)

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

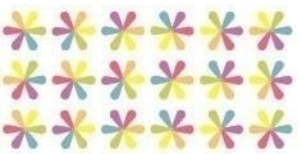

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Problematično, ko:

- otrok izostane od pouka vsaj 25 % celotnega šolskega časa v zadnjih 2 tednih in/ali
- zaznavamo intenzivne težave z obiskovanjem pouka zaradi odklanjanja šole v zadnjih 2 tednih, ki močno vplivajo na družinsko dinamiko in dnevno rutino in/ali
- ko zaradi odklanjanja šole izostanejo najmanj 10 šolskih dni znotraj 15 tednov

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

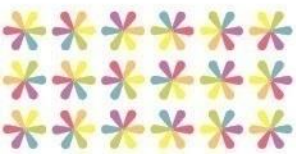

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

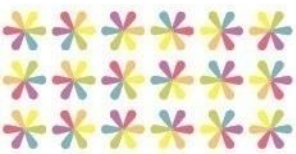
Je vedenje in ne diagnoza

- Pojavlja se pri 5 – 28 % populacije otrok in mladostnikov, zaradi čustvenih dejavnikov pa do 5 %.
- Visoka stopnja sopojavačnosti celega spektra motenj v psihosocialnem funkcioniranju (anksioznost, depresija, vedenjske motnje...)
- Tretjina otrok ne izpolnjuje diagnostičnih kriterijev za psihiatrične diagnoze

Posledice

- Neposredno vpliva na otrokovo šolsko kompetentnost in uspešnost, na socialno vključenost ter na celotno družinsko dinamiko.
- Razlogi so kompleksni in vključujejo veliko situacijskih dejavnikov, lahko pa se usmerimo na funkcijo otrokovega vedenja, kaj otrok pridobi z odklanjanjem šole

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Funkcionalni model odklanjanja šole (Kearney, 2008)

- V primeru vedenja, ki je negativno ojačano, se lahko izogiba dražljajem, ki izzovejo negativne občutke ali se izogiba neprijetnim socialnim in ocenjevalnim situacijam.
- Ko je vedenje pozitivno ojačano, pa je lahko ojačano s pozornostjo staršev/pomembnih drugih ali z otipljivimi nagradami zunaj šole.

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

FUNKCIONALNI MODEL ODKLANJANJA ŠOLE

Negativno ojačano

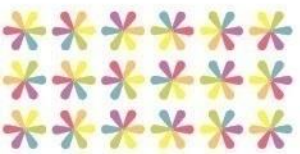
Izogibanje dražljajem, ki izzovejo negativne občutke

Izogibanje neprijetnim socialnim ali ocenjevalnim situacijam

Pozitivno ojačano

Prizadevati si za pozornost pomembnih drugih

Iskanje konkretnih ojačevalcev, prijetnejših doživetij izven šole

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

1. Izogibanje dražljajem, ki izzovejo negativne občutke

- Šoli se izogibajo zaradi distresa, ki ga doživljajo v šolski situaciji; neko splošno neugodje, ki ga povzroča odhod v šolo.
- Mlajši težko ubesedijo, kaj točno je neprijetno („v šoli je slabo, ne želim biti v šoli“) in zato pri odraslih vzbuja dvom
- Počutje: anksioznost, potrtnost; poročajo o slabosti, bolečinah v trebuhu, glavobolu, utrujenosti....
- Misel: „**Sovražim šolo, nočem v šolo**“
- Vedenje: jok, upor, umik od drugih, težave s koncentracijo

2. Izogibanje neprijetnim socialnim ali ocenjevalnim situacijam

Nekoliko starejše (od 11. let naprej) skrbi, da se bodo v socialnih situacijah osramotili ali ponižali, da bodo v središču pozornosti, zato se jim skušajo izogniti.

Socialne situacije, ki vključujejo neko obliko interakcije z drugimi (začeti pogovor, pridružiti se igri, prositi za pomoč, sodelovati v skupini)

Ocenjevalne situacije, ki vključujejo neko vrsto predstavitev ali nastopa pred drugimi (govor/ branje/diskutiranje pred razredom, ustno preverjanje pred tablo, pisanje testa, preoblačenje in izvedba vaje pri športni vzgoji, uporaba WC, priti zadnji v razred, nastopanje na prireditvah/fotografijah...)

Misel: “Mislili bodo, da sem čuden”/“Vsi me gledajo”

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

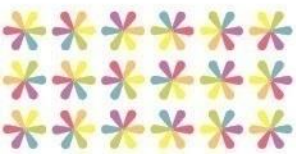

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

3. Prizadevati si za pozornost pomembnih drugih

- Pri 5. do 10. letnih: vedenje lahko podobno kot pri 1.funkciji, a je ojačitev tokrat pozornost starša
- Želijo ostati doma, največ neželenega vedenja zjutraj: kričanje, jok, kljubovanje, trma, iskanje zagotovil, da bo vse v redu, želijo, da starši gredo z njimi v šolo in tam ostanejo, pogosto zamudijo, kličejo med odmorom. Pritožbe glede telesnih simptomov.
- V šoli se pojavlja neprimerno vedenje, da bi bili poslani domov.
- Ne rečejo, da šolo sovražijo, niso anksiozni glede šole.
- Težave tudi pri obiskih, pri Šoli v naravi, rojstnih dnevih...
- Misel: „Mami se bo zgodilo nekaj hudega“

4. Iskanje konkretnih ojačevalcev, prijetnejših doživetij izven šole

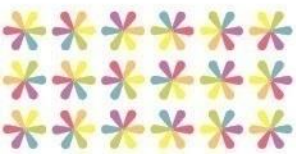
- Starost: 11. do 17. let
- Niso zaskrbljeni glede šole, izgovarjajo se, da jim je v šoli dolgčas/neprijetno in iščejo ugodje drugje (spanje, igrice doma, pohajkovanje in druženje po mestu, delo...)
- So delno in selektivno prisotni v šoli.
- Misel: „V šoli je bedno“

Pogosto je odklanjanje šole iz več razlogov, funkcije se prepletajo ali pa se prvotni pridruži še druga (npr. najprej špricanje, nato strah pred ocenjevalnimi situacijami).

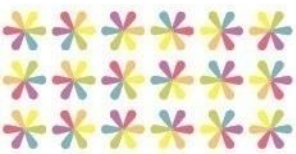
Kako lahko pomaga učitelj?

- Izjemnega pomena so učitelji, ki lahko zgodaj prepoznajo dejavnike tveganja oziroma opozorilne znake odklanjanja šole in v sodelovanju s svetovalno službo, starši in otrokom pripravijo načrt intervencij za zmanjšanje otrokovih težav.
- Ob prvih znakih obvestijo starše in ne čakajo, da se bo izostajanje zmanjšalo brez intervencije.
- Pomemben je sodelovalni pristop, posebej pri težavnih starših (zmedeni, napadalni, preveč podredljivi, starši z duševno motnjo...). Pomoč je odvisna od funkcije otrokovega vedenja v zvezi z odklanjanjem šole.

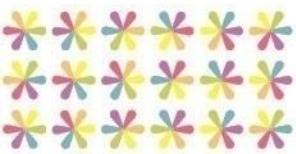
Zgodnji opozorilni znaki

- Stiska, stres, jok, nesodelovanje med poukom
- Moteče vedenje, da bi ga poslali domov
- Pogosto vedenje z namenom iskanja pozornosti
- Pogoste prošnje za odhod na WC ali v svetovalno službo
- Pogoste pritožbe o telesnih bolečinah in slabosti
- Težave z ločevanjem od staršev (jok, togota, oklepanje staršev..); med odmori kliče starše
- Manjka pri nekaterih urah/umakne se med odmorom

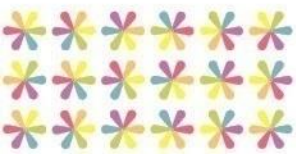
Zgodnji opozorilni znaki

- Socialna izolacija
- Nenadne spremembe v učnih dosežkih in vedenju
- Več izostankov po koncu vikenda, praznikov, počitnic
- Jutranje zamude
- Opravičila staršev brez jasnega razloga

Kako pomagati?

- Zgodnje intervencije lahko preprečijo utrjevanje neželenega vedenja in številne dolgoročne posledice v odraslem življenju. Učinkovite intervencije odklanjanja šole zahtevajo multimodalni pristop, ki je prilagojen značilnostim otroka, družine in šolskemu in socialnemu okolju.
- Ko je odklanjanje šole bolj intenzivno, pa je potrebno uporabiti tudi pomoč, ki jo ponujajo zunanje ustanove.

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Viri

- Babič, M., Briški, N., Hudoklin, M., Janjušević, P., Kralj, D., Petric, M., Seršen Fras, A. in Vervega, D. (2019). *Odklanjanje šole- preprečevanje, prepoznavanje in pomoč. Priročnik za osnovne in srednje šole*, Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Kearney, C. A. (2008). *Helping School Refusing Children and their Parents*. New York: Oxford University Press.
- Kearney, C. A. (2016). *Managing School Absenteeism at Multiple Tiers: An evidence-based and practical guide for professionals*. New York: Oxford University Press.
- Kearney, C. A., Albano, A. M. (2007). *When Children Refuse School: A Cognitive-Behavioral Therapy Approach Parent Workbook*. New York: Oxford University Press.

